

Mijn Bollywood droom.

عائشة بنت أبي بكر

Vandaag is het 18 augustus 2017. Precies 22 jaar geleden is mijn vader gestorven aan een hartstilstand in zijn slaap. Vandaag zou hij 67 jaar zijn geworden. Maar wat heeft dit nou met mijn Bollywood droom te maken? Alles. Dit onderwerp gaat over leven en dood. Dood op allerlei mogelijke soorten manieren: natuurlijke dood, moord en zelfmoord. En niet te vergeten, dit onderwerp gaat ook over: geloven.

Al deze sub onderwerpen vormen een geheel voor het onderwerp: de Pakistaanse en Indiase geschiedenis en de ineenstorting van mijn hedendaagse Bollywood droom. De geschiedenis en de droom, waarin de Britten¹, Jinnah² en Gandhi³ een cruciale rol in hebben gespeeld.

Een situatie wat ik niet begrijp. Geen grip op krijg. Hoe meer ik erover lees des te gefrustreerder ik raak. Des te minder ik begrijp. 'Waarom wordt Jinnah de vrijheidsstrijder van de Moslims altijd, in elke geschiedenisboek als een klootzak, zo kill en koud neergeschetst?' 'En Gandhi als de spirituele held?' 'Hier klopt iets niet!' 'Waarom mag ik niet in Bollywood films spelen?' 'Wat heeft die geschiedenis nou met mijn Bollywood droom te maken?'

Ik besluit een onderzoek te starten. Want grip wil ik. Grip op alle onbeantwoorde vragen.

Mijn onderzoeksvraag luidt:

In hoeverre kan ik door de geschiedenis van Pakistan en India en mijn persoonlijke situatie met elkaar vergelijken me inleven in de geschiedenis van Pakistan en India en grip krijgen op mijn Bollywood frustraties?

Het antwoord op mijn eerste vraag.

Wat trekt mij - **Ayisha Siddiqi** - naar Bollywood? Waar komt mijn Bollywood fascinatie nou vandaan?

Voor deze antwoorden moeten we - samen - een sprong terug in de tijd maken:

---

¹ De kolonisatoren van India. Vanaf de 17de eeuw begon Engeland zich te vestigen in India. Van 1858 tot 1947 werd India geregeerd als een onderdeel van het Britse Rijk. Het gebied werd tot 1858 onder een bindend verdrag bestuurd door de Britse Oost-Indische Compagnie. En in dit verhaal, de streep trekkende Brit: Meneer Cyril Radcliffe.

² de vrijheidsstrijders van de Moslims tegen de Hindoes in India toen Pakistan nog niet bestond. En de stichter van Pakistan.

³ De vrijheidsstrijder van de Hindoes tegen de Britten in India.

Op 7 maart 1991 ben ik geboren in het ziekenhuis van Al-Khobar. Al-Khobar ligt in Saudië Arabië. Mijn zussen zijn ook geboren in hetzelfde ziekenhuis. Ik heb ook nog een oudere broer. Mijn ouders en broer zijn geboren in Pakistan. Om precies te zijn in Lahore. De Punjab. Dat is een stam in Pakistan. Dat is de stam waar ik vanaf stam. Mijn ouders zijn getrouwd in Lahore. Maar al snel na de geboorte van mijn broer vertrokken ze naar Saudië Arabië. Mijn vader kreeg daar een baan als ingenieur aangeboden en daarom vertrokken wij. Mijn vader deed het goed. We waren welvarend. Op een dag kwam hij thuis van zijn werk en zei impulsief tegen mijn moeder: 'Lief, pak onze spullen in. We gaan op reis.' Natuurlijk deed mijn moeder dat.

Ons oranje volkswagen busje werd ingeladen met spullen die we tijdens de reis nodig hadden. Het was officieel: we gingen op een droomreis! De planning was om naar twaalf landen te reizen. Groningen was de een na laatste bestemming en daarna zullen wij verder reizen naar Zwitserland om vervolgens weer terug te keren naar huis: Al Khobar - Saudië Arabië. De tweede nacht in Groningen deed onze droomreis ommekeren naar de grootste nachtmerrie. Een nachtmerrie waar we niet over hadden durven dromen. Ons thuis: Al-Khobar maakte plaats voor een nieuw thuis: Groningen.

De tweede nacht in Groningen overleed mijn vader aan een hartstilstand in zijn slaap. Terwijl ik op zijn borst lag. Mijn moeder, zussen en broer lagen in hetzelfde bed. We lagen allemaal naast elkaar en op elkaar. Vroeg in de ochtend werden wij wakker. Vader was nog niet wakker. Dat was raar. Wij probeerden hem wakker te maken. Maar hij werd niet wakker. Dit was niks voor hem. Gewoonlijk werden wij door hem wakker gemaakt... Wij dachten dat hij een grapje maakte. Wij begonnen hem giechelend te kietelen door onze vingers lichtjes tegen zijn buik aan te wrijven. Hij kan niet tegen kietelen. En toch werd hij niet wakker. We dachten het door te hebben. Ook al begrepen wij er niets van. Maar we begrepen het wel. Het was gebeurd. Ons droomreis was officieel een nachtmerrie. Ons vader was overleden. Een natuurlijke dood gestorven.

We konden niet meer terug naar Al-Khobar of Lahore, de Punjab. Pakistan wilde ons niet, omdat de kinderen in Saudië Arabië waren geboren en overigens woonden wij daar al jaren niet meer. We konden niet zomaar ineens weer terug komen. Op deze manier raakten wij verstikt in papier en regel werk. Saudië Arabië, ons thuis, wilde ons ook niet meer, omdat er geen man meer in huis was. In die tijd was het belangrijk dat er een kostwinner was en die was er niet meer. Gedwongen in een noodtoestand werd ons nieuwe thuis: Groningen. Ons droomreis was afgelopen. Althans, dat dacht ik, want ook in Nederland mochten wij niet blijven. We kregen geen verblijfsstatus. Elke dag was spannend: 'Mogen we blijven? Of moeten wij weg? Zo, ja: Waarheen?'

Ons reis zette voort: wij hebben twaalf keer moeten verhuizen in Groningen. Tussen Buurten. Wijken. Vrienden. Vijanden. Scholen. Instanties. Bureau's. En twaalf sloopwoningen. Wij kregen alleen sloopwoningen. Dat zijn verrotte huizen die klaar zijn gesloopt te worden. Deze kregen wij tijdelijk, ongeveer twee jaar. Elke keer weer dat gesjouw met spullen. Van hot naar her. Het klinkt naar, maar toch voelde ik mij misplaatst opgewonden. Want deze kleine meid was verdwaald in nieuwe werelden. Nieuwe energieën. Nieuwe warmtes. Nieuwe indrukken. Ik vond het echt altijd spannend: 'Wat nu weer? Hoe richt ik mijn kamer nu in? 1001 nachten! En wie worden mijn nieuwe vrienden?'

Wat ik misschien wel het spannendst aan het verhuizen vond was onze 'antenne'. In elk huis sluiten we de antenne weer aan. In die tijd nog vrij illegaal. Want we hadden geen geld. Dus we deden het via een omweg. Mijn broer is immers goed met techniek. En daar maakten wij gebruik van. Met zo een antenne ontvingen wij kanalen vanuit thuis. Welk thuis? Alle huizen. Van over heel de wereld. Het aangenaamste en bevredigendste thuis vond ik: 'Zee Cinema.' Dat is een kanaal dat gestreamd wordt vanuit India. Daar waar ze Bollywood hebben. Om precies te vertellen ligt Bollywood in Mumbai – voorheen werd dat nog 'Bombay' genoemd. Vanuit daar werden dan ook vaak Bollywood films gestreamd.

Elke dag Bollywood. Voor schooltijd in de ochtend en na schooltijd in middag en avond. Ik keek naar de vrouwen en naar de mannen. Ik keek altijd naar de hoofdrolspelers en identificeerde mijzelf met hun. Vooral met de vrouw. De man die zijn liefde uit aan haar. Zij die verlegen wordt. En alleen maar denkt: 'Niet te dichtbij komen. Dit mag niet. Ik ben kuis. En maagd. Ik ben *halal*⁴. Als je mij aanraakt word ik zwanger.'

Ik vond het prachtig. De intensiteit. Het net niet aanraken. Het te dichtbij komen terwijl dat niet mag. Er gebeurt zoveel. Tussen die mensen, dat het wel moet. Ze moeten wel dichtbij elkaar komen. Ze moeten elkaar bijna aanraken. En ik moet daardoor geraakt worden. Ik moet dit allemaal voelen en het door mijn lijf laten stromen.

Het mooiste voorbeeld is een scene uit een van mijn lievelings-Bollywood films: '*Kuch Kuch Hota Hai*' Dat betekent: '*Er gebeurt iets.*'

'Het regent. Het is overduidelijk neppe regen. Dat zie je echt aan alles. Het is teveel. Te symmetrisch. Maar het is zo mooi. En dat geluid dat klopt ook niet. Maar het gaat om het effect. Regen is romantisch. Het is een man en een vrouw. En ze rennen, ze rennen keihard weg van die overduidelijk neppe regen en ze komen terecht onder een carrousel. Ze laat haar lokken naar de zijkant van haar schouder vallen en schud langzaam de druppels uit haar haren. – Alsof het zo droger wordt. - Zij is helemaal gefocust op haar haren, terwijl de man naar haar zit te kijken. Hij voelt de romantische sfeer van de regen. Terwijl de camera op hem staat kijkt hij naar haar en gaat hij door zijn knieën. Hij reikt zijn rechterhand naar haar. De camera staat weer op haar en zij kijkt naar hem met een vraagteken blik. We krijgen de man weer in beeld: hij plaatst zijn andere, overgebleven arm, gebogen, naast zijn lichaam en maakt een dans beweging. Zij heeft zijn hint begrepen en fluistert, terwijl ze met haar duimen dichtbij haar oren wappert: 'No music.' Hij trekt zijn uitgereikte rechterhand lichtjes en langzaam terug en plaatst zijn vingers in standje piano spelen. Hij begint met zijn vingers te bewegen en we horen melancholische melodieën die afkomstig zijn van de piano. Zij staat verstelt. Ze zet haar handen op haar gezicht, opent wijd haar mond. Ze kijkt verbaast om zich heen met een blik van: 'Oh mijn god... Wauw... Is dit werkelijk?' Hij reikt zijn piano hand terug naar haar, terwijl de piano op de achtergrond doorspeelt. Ook reikt zij haar hand naar hem toe. Maar ze twijfelt. Ze hebben elkaar nog nooit op deze manier aangeraakt. Ze zijn vrienden en nu misschien wat anders? Op dat moment voel je die spanning. Tussen die twee mensen. De intensiteit van de

---

⁴ rein

bijna aanraking. Waar ik het zonet over had. Ze willen, maar het kan niet. Ze is verloofd namelijk. En in die films heerst monogamie. India staat ook op nummer een in de lijst van monogamie. Toen ik daar achter kwam dacht ik: 'Hoe zou dat toch komen? *Films hebben invloed!* Dit wil ik ook.' De handen van deze twee mensen komen steeds dichtbij elkaar. Je ziet haar vingers vol in beeld. Die twijfelen. Zijn hand blijft geduldig wachten. Want hij heeft respect voor haar. Je raakt geen vrouw aan zonder haar wil. En dan uiteindelijk... glijden haar vingers in de zijne en ze beginnen een romantische dans. Een dans die op een gegeven moment iets te intiem wordt. Want inmiddels staat zij met haar rug voor hem en hij met zijn buik gericht naar haar, achter haar. Hij glijdt met zijn wijsvinger langs haar wang, vervolgens door naar haar nek. Het wordt haar teveel. Mij ook. Ik ben blij dat ze weg rent. Maar nu komt het: Hij heeft haar '*pallu*'⁵ vast. Dit is het moment. Het spannendste moment. 'Wat gaat hij doen? Gaat hij haar uitkleden? Of laat hij het doek los?' Het is ook prachtig in beeld gebracht. De camera staat in een diagonaal gericht op de vrouw. De man staat ver in de diagonaal achter haar. We zien hem niet. En wat hij doet is super smooth en super zwoel: Hij komt achter haar vandaan, bam, in de camera! En dat ook nog eens precies mooi getimed op de muziek! Prachtig. We zien hem twijfelen. We zien hem overduidelijk denken: 'Wat moet ik doen? Zal ik het doen? Nee. Ik heb respect voor haar! En liefde. Een vrouw kleed je niet zomaar uit. Zij moet het zelf willen doen. Het moet een duidelijk, helder hint zijn: 'Ik wil dit! Doe het.' En dat is het niet. Ik zie dat zij bang en verlegen is. Ook zij weet het niet meer. Hij laat los.

Dit magische van Bollywood daar ben ik mee opgegroeid. Dat was mijn wereld. Zo naïef als ik ben heb ik dit mijn leven lang in de echte wereld gezocht. Nog steeds eigenlijk wel. Ik denk dan vaak: 'Zo hoort dat toch? Zoals in die films?' Al snel besef je dat de werkelijkheid anders en harder is. - Laat je het toe? Die *pallu* te openen? Vaak dacht ik: 'Ik laat dit toe want ik vertrouw hem! Dit is voor het leven of in ieder geval voor een mooie trouwe tijd!' En dan word je ineens gedumpt... Soms wel een paar uur na het openen van je *pallu*. Een paar uur. Dan stel ik mijzelf vragen, zoals: 'Was het toch te snel? Was het een spel? Was het waar? Is het zo snel over? Wat is het nou werkelijk? Waarom voel ik mij rot en gebruikt?' En toch. Toch nog steeds *geloof* ik erin. Ik geloof nog steeds in een man dat verlangt naar hetzelfde als ik. De liefde dat voor mij gaat over respect, trouw en magie. Een liefde dat voor het leven is. Dit is waar ik in geloof. Ik geloof erin dat als de acteurs en actrices dit kunnen spelen, dat dit dan bestaat. Als mensen dit kunnen schrijven, regisseren en produceren dan bestaat dit. Ik geloof erin.

Zo heb ik ook altijd geloofd dat ik in Bollywood films kon spelen! Niet wetend dat mijn Pakistaanse achtergrond me niet zou toelaten daar te kunnen spelen. Niet wetend dat de problematische geschiedenis van Pakistan en India in het heden nog zoveel invloed zou hebben op mijn droom. De Bollywood droom. Niet wetend dat alle Pakistaanse acteurs gebanned zullen worden uit de Bollywood wereld. Niet wetend dat zij net zoals Jinnah zich zullen losrukken van mij zoals Jinnah van India. Niet wetend dat ik net als Gandhi zou smachten naar eenheid. Niet wetend dat dit als een klap

---

⁵ Ze heeft dus een '*sari*' aan en dat is een lange doek dat gewrapt zit om haar lichaam. Om precies te zijn om haar middel zodat haar benen bedekt zijn. Het laatste stuk overgebleven doek is langs haar borst gewrapt om vervolgens te rusten op haar linker schouder. En dat laatste stukje stof heet: '*pallu*'. Deze heeft hij vast.

zou komen aanwaaien: ik, die verbannen word, ver weg van mijn grote liefde. Hetgeen waar ik altijd al in heb geloofd: spelen in Bollywood films.

Ik geloof dat liefde overal te vinden is. Ook op 'Tinder.' Voor de mensen die niet weten wat Tinder is: Tinder is een app die je kan installeren op je smartphone. Je kan je via Facebook aanmelden en alles blijft verder 'geheim' op Facebook. Mensen zien niet dat jij op Tinder zit. Het is top secret. Zij hebben namelijk *respect* voor jouw 'privacy'. De app zoekt naar jouw smaak: mannen of vrouwen in de buurt. Er komt een foto tevoorschijn van een man of een vrouw. Dat hangt af van aan jouw keuzes. Je ziet de foto en vervolgens kan je gaan swipen met je vinger. Naar links of naar rechts. Als je naar links swiped betekent het dat je zijn of haar vlees, gezicht, aanzien niet leuk vindt. Als je naar rechts swiped betekent het dat je dat allemaal of een van die dingen wel leuk vindt. En dan is maar de vraag of diegene jou ook leuk vindt? Zo ja? Dan zijn jullie een match. Gefeliciteerd! Nu kunnen we chatten.

Hij stond eindelijk, na twee maanden chat, voor me. De jongeman die me deed voelen, zoals in Bollywood films. Magisch, respectvol, vertrouwelijk en hij liet de spanningen door mijn lijf gieren. Ik voelde me een Bollywood-ster. Hij droeg een zwarte '*jilebba*'⁶. Hij had zich onlangs bekeerd tot de Islam. Dat had hij mij vertelt tijdens onze chat sessies op Tinder en ik had hem gevraagd om op ons eerste date een *jilebba* te dragen. Dat vind ik sexy, want het is zo kuis. Het is een soort van een fetisj.

We zaten wat te drinken in Rotterdam. Ik weet niet meer hoe die plek heet. Maar we zaten hoog en keken super romantisch uit op Rotterdam. We zaten naast elkaar. Dichtbij elkaar. Hij durfde me niet aan te raken. De spanningen liepen hoog op. We voelden aan alles dat we elkaar dolgraag wilden aanraken. Met elkaar wilden zoenen. Maar hij was verlegen. Net als de vrouw in Bollywood films. Ik was niet verlegen. Ik wilde, maar ik had *respect* voor hem. Net als de man in de Bollywood films. Omdat hij zich onlangs had bekeerd tot de Islam werd alles nog spannender, want daardoor werd hij zo kuis. 'Kan ik hem aanraken of niet?' We lachten wel veel naar elkaar. 'Was dit een hint of niet?' We konden niet te lang in elkaars ogen kijken. Dat lukte gewoon niet. Mijn hele lichaam begon dan raar te doen. Het leek wel alsof ik ging flauw vallen. Soms raakte ik hem aan. Op z'n been. Nonchalant en super onopvallend. Zoals je dat doet in een gesprek. Zo van: dit was absoluut geen bewuste aanraking. Ik ben een actrice. Dat kan ik gewoon spelen! Daardoor had ik de Bollywood code eigenlijk al gebroken. Want ik raakte hem nonchalant aan. In Bollywood films is elke aanraking spannend en belangrijk. Toch deed ik het, want de spanning was er. Het werkte. Hij tintelde. En ik zei: 'Sorry. Je bent leuk.' Hij werd meer verlegen. Hij sloeg zijn ogen omlaag. En ik wilde hem alleen maar zoenen. Ik wilde voelen hoe zijn lippen voelden. Hij bleef ook maar steeds balsem smeren op zijn lippen. Dat trok de aandacht. Zijn lippen leken fluweel zacht. Ik vroeg mij af: 'hoe voelt dat?' Ik kwam dichterbij. En hij bleef op zijn plek zitten. Gewoon chill, niet verstijfd. Alsof ik dichtbij mocht komen. Dat klopt ook niet met mijn Bollywoodfilms! Je kan niet gewoon chill zitten! Dit moet

---

⁶ Een lange, Islamitische mannelijke jurk/gewaad.

spannend zijn! Ik heb liever dat je stijf zit dan chill. Maar ik nam het voor lief, want het was wel spannend. Ik keek. En hij keek terug. We voelden de spanning tussen onze lippen. Die te dicht bij elkaar waren om niet aangeraakt te worden. Onze lippen stonden op het punt elkaar aan te raken en mijn vragen te beantwoorden. Ik kon eindelijk zijn balsem en hem proeven. Maar ik deinsde terug. Ik kon het niet. Ik had nog geen duidelijke, heldere hint gehad. Een hint dat duidt op op mijn lieveling Bollywood film: 'Ik wil dit. Doe het.' Dus ik vroeg het gewoon en doorbrak weer alle regels: 'Mag ik je kussen?' Ook hij doorbrak de regels door te zeggen: 'Ja.' En we kusten. En ik vloog. Geloof ik.

Toen we klaar waren rekende ik ons drankje af en liepen we naar de 'Vapiano'⁷ om daar wat te eten. Super romantisch. We stonden in de rij en hij kreeg een vraag van een best mooie vrouw die een hoofddoek droeg: 'Mag ik wat vragen?' Het was een vraag met een overduidelijke ondertoon: 'Je bent super knap. Kan ik alsjeblieft met je praten. Ik wil jou.' Hij knikte, terwijl hij mij aankeek. 'Draag je een *jilebba* voor het geloof of omdat je het mooi vindt?' Hij antwoordde: 'Beide.' 'Het staat je super goed.' Even wierp ze een vuile, maar vooral een minachtende blik naar mij en mijn *crop-top*⁸ om vervolgens weer verder te lachen met haar vriendinnen. Op dat moment had ik haar graag een stoot willen geven maar dat deed ik niet. Ik bleef vriendelijk lachen. Want ik had van Gandhi de vrijheidsstrijder van de Hindoes tegen de Britten en van de Islamitische profeet Mohammed geleerd dat vechten niks oplost! Vechten doe je maar in jezelf! Van Jinnah, de vrijheidsstrijder van de Moslims en stichter van Pakistan had ik geleerd om los te laten en jezelf in bescherming nemen. Dus, dat deed ik.

Tijdens het eten zei de man in *jilebba* dat ik er wat van had moeten zeggen. Ik vroeg: 'Waar had ik wat van moeten zeggen?' 'Dat ze tegen me praatte. Je had moeten zeggen: 'Waarom praat je tegen hem?' Ik zei: 'Dat is mijn taak niet.' Hij: 'Maar ze flirtte!' Ik zei: 'Het is aan jou of je terug flirt of niet. En of je *respect* hebt voor mij of niet. Of je trouw bent of niet.' Hij keek me in de ogen aan. Pakte mijn voorhoofd en kuste die met respect en trouw. En ik geloofde in hem. Ik geloofde in ons.

Geloof. Wat is geloof? Er bestaan verschillende soorten geloven. Religieus. Niet religieus. Je kan geloven in de ander. In jezelf. In iets? Geloof bestaat ook in een vorm van hoop! Of een spaghettimonster. Ikzelf geloof in de Islam. Ook geloof ik in mij zelf, in de liefde en in mijn doelen. Ik geloof dat als ik er hard voor werk ik er wel zal komen. Alles komt altijd goed, anders is het het einde niet.

Ik kom uit Pakistan. Nou... eigenlijk ben ik geboren in Saoedi-Arabië. Mijn beide ouders zijn geboren in Pakistan. Dus dat betekent dat ik een Pakistaanse achtergrond heb. De Saoedische paspoort heb ik nooit gehad, wel een Saoedisch geboortebekendingscertificaat. De Pakistaanse paspoort heb ik wel gehad. De Pakistaanse paspoort moest ik inwisselen voor de Nederlandse, anders mocht ik na 18 jaar in Nederland te hebben gewoond niet meer in Nederland blijven wonen en wist ik nog steeds niet waar ik heen moest. Dus nu heb ik de Nederlandse nationaliteit. Mijn ouders zijn Pakistaans en zij zijn Islamitisch opgevoed. Ik ben ook Islamitisch opgevoed door mijn ouders, in mijn geval door mijn

---

⁷ Restaurant.

⁸ Een top waarbij de buik te zien is.

moeder, omdat mijn vader al vroeg gestorven was. India, daar waar de Bollywood films vandaan komen, heerst het Hindoeïsme. Zij zijn daar Hindoe. Maar er wonen wel meer Moslims in India dan in Pakistan. India staat ook op nummer twee in de ranglijst voor de meest aantal Moslims als inwoner. Indonesië staat op nummer een, daar komt de 'Tinderman in een jilebba' vandaan. Wat is het verschil tussen de Hindoes en de Moslims?

De Moslims hebben een God: Allah. De Hindoes hebben verschillende Goden. Zij aanbidden bijvoorbeeld de koe. De aap. De slang. De olifant. En zelfs koeien stront. Dit zou als een belediging opgevat kunnen worden door de lezer, maar dit is geen belediging. Het zijn heilige dieren voor de Hindoes. De Hindoes zijn er heilig van overtuigd dat bijvoorbeeld een koe voor de reïncarnatie van een overleden naaste staat. En de uitwerpselen ervan ook heilig zijn omdat deze uitgedroogd gebruikt kunnen worden om erop te koken.

Omdat dieren zo heilig zijn voor de Hindoes zijn Hindoes vaak ook vegetarisch. De Moslims eten wel graag vlees. Heel veel vlees. Behalve varkensvlees. Want dat blijkt 'Haram'⁹ te zijn. Ook eten zij het vlees op een Islamitisch manier geslacht. Dat is voor de Islamieten weer heilig.

Dit is het enige verschil tussen deze twee groepen. Voor de rest zien ze er hetzelfde uit betreft kleur haar, ogen en huid. Ze kleden zich anders omdat het *geloof* verschillende kledinggewoontes voorschrijft. Ze spreken dezelfde taal, behalve door het geloof spreken de Moslims in de U vorm en de Hindoes in de jij vorm. Net als de Belgen en de Nederlanders. Ze hebben dezelfde gewoonten: ze drinken beiden chai en eten met hun handen. Zij gebruiken dezelfde specerijen en het zijn dezelfde gerechten, alleen door het geloof eten de Hindoes geen vlees en de Moslims wel (behalve varkensvlees, dat is *haram*). En eigenlijk eten Hindoes ook wel stiekem vlees. Behalve koeivlees. Zij luisteren naar dezelfde soort muziek. Kijken naar dezelfde films. Bollywood films en Pakistaanse drama series. Beide spelen ze cricket. Ook nog eens goed. Ze hebben beiden drie dagen huwelijksfeest. *Tel Mehendi*¹⁰, *Baraat*¹¹, *Mayum*¹². Bijna dezelfde rituelen, behalve door geloof net iets anders aan het einde. Dezelfde dansstijl. En ze maken beiden veel kinderen. En ze hebben beiden veel liever een jongen als baby dan een meisje. Een jongen kan meer betekenen voor inkomsten, dat geloven zij. Het enige verschil is dus: Geloof.

De verschillen in de vorm van religie zijn tot aan de komst van de Britten nooit een probleem geweest. Zij leefden in Modus Vivendi¹³. Maar door de opkomst was het nu wel een probleem. Een

---

⁹ Onrein.

¹⁰ Eerste dag henna feest. De bruidegom wordt versierd met henna. De bruid komt later aanschuiven en ze worden door alle andere aanwezigen gezegend. Er wordt gefeest en gedanst.

¹¹ De dag dat de bruidegom wordt opgehaald door de bruid en met hem mee gaat.

¹² De volgende dag wanneer de bruidegom alleen terug gaat naar haar familie. Vaak om te vertellen hoe ze het bij haar bruid thuis gevonden heeft.

¹³ Modus vivendi is de Latijnse samenvoeging van *modus* (manier) en *vivendi* (van leven). Een modus vivendi is een manier van leven of een manier van omgaan met elkaars verschillen, meestal tussen conflicterende partijen die toch beslissen om door te gaan met datgene wat hen bindt, zelfs al delen zij niet dezelfde waarden en normen.

manier van vredig leven dat gedwarsboemd werd. Maar ook gehoor aan gegeven werd. Het probleem was: *geloof*, het enige verschil.

Ik *geloofde* in de *jilebba* man en in mijzelf. Die man in de *jilebba* heeft een naam, maar ik zal zijn naam in dit verhaal niet noemen. Vanaf nu noemen we de man in *jilebba*: A. Na zijn bekering tot de Islam heeft hij zich door een Imam laten benoemen naar: Ali. Ali is dus niet zijn echte naam. De Imam vond A zijn innerlijk een match met die van Ali¹⁴, daarom is hij benoemd naar Ali. Ali is een voorbeeld van iemand die vecht. Oorlog voerde voor het geloof. Hij vond dat dat de echte '*Jihad*'¹⁵ was. Maar mijn moeder leerde me dat Mohammed, de profeet van de Islamieten altijd zei: 'De Islam is een gevecht met jezelf en niet met de mensen om je heen. Het is een gevecht in jezelf. Om het goede te doen en wat slecht voor je is achter je te laten. Dat is de echte Jihad. Een innerlijke Jihad.'¹⁶

A, nee niet A, maar Ali ging telkens in gevecht met mij. Net als de Ali van Mohammed, in de fysieke vorm. Alsof hij van gedaantes wisselde. Alsof hij acteerde en verschillende personages aannam. De ene dag was hij mijn Bollywood prins die A heette en de andere dag was hij Ali, the Warrior.

Op een dag was hij bij mij thuis. Ik kwam uit school. Moe en kapot. Hij wilde graag discussies voeren over het geloof. Ik kreeg niet veel meer uit mijn mond dan: 'Oke, ja en nee.' Hij kon er niet tegen dat hij geen gepaste of diepgaande reacties terug kreeg. Dus hij greep naar mijn telefoon en wilde mijn moeder bellen. Ik begreep er niks was. Ineens was ik wakker. Ik was niet meer moe. Ook al was het twee uur in de nacht. 'Het was al twee uur in de nacht en je kan op dat tijdstip niet zomaar, random even mijn moeder bellen.' dacht ik. 'Waar komt dit ineens vandaan?'

Ik probeer mijn mobiel te pakken want ik wil niet dat hij mijn moeder belt. Ze is vast als een eenzame koningin aan het dromen over haar koning. Onze koning!¹⁷ En dan maken wij haar wakker met onze nachtmerrie? 'Nee! Dat wil ik niet. Dus geef me mijn mobiel!' Terwijl ik de mobiel probeer te pakken trek ik aan zijn shirt. Even ter verduidelijking: ik ben 1.50 m en hij 1.83 m. Ik kom er niet bij dus trek ik aan zijn shirt zodat hij wat lager komt en ik kan springen. Per ongeluk scheur ik zijn shirt kapot en zeg: 'Oh sorry.' 'Nu zullen wij vast ophouden met dit gepeupel, omdat zijn shirt kapot is. Daar moeten we iets aan doen!' dacht ik. 'Hij moet een nieuwe shirt aan. En we moeten gewoon lekker, knus in bed gaan liggen. Romantisch zijn. Meer doen zoals Gandhi en Mohammed voorschrijven. Dus liefde hebben voor elkaar. Niet vechten met de ander.' Maar hij gaat door. Dus ik denk als Jinnah: 'Oh we gaan door! Ik moet mezelf wel in bescherming nemen.' Ik probeer mijn mobiel weer te pakken en hij duwt me naar de grond. Ineens komen we in een worsteling terecht met het willen pakken en het niet willen gepakt worden. Ik denk: 'De worsteling hoort met jezelf, in jezelf te zijn. Ik

---

¹⁴ Ali is de neef en schoonzoon van Mohammed. Ali was na Aisha Siddiqa een van de eerste volgelingen van Mohammed. Aisha Siddiqa is de vrouw en de eerste volgeling van Mohammed na zijn openbaringen. Daarbij is ze ook de vrouw waar ik naar benoemd ben.

¹⁵ Mis geïnterpreteerd als een uiterlijke Jihad: inspanning gericht op het realiseren van een bepaald doel.

¹⁶ Dit is geen letterlijke citaat.

¹⁷ Vader.

wil geen Ali zijn! Ik wil niet vechten met je. Dat ben ik niet!' Ineens voel ik zijn tanden. In mijn schouder. Het doet pijn. Ik laat los. En denk: 'Wat was dit? Wat is er gebeurd? Waren dat zijn tanden? Zijn dit zijn tand afdrukken? Het doet pijn!' Ik loop huilend de deur uit. Naar buiten. De straat op en denk alleen nog maar: 'Hou mijn mobiel. Bel mijn moeder. Doe wat je wil. Mijn leven is mij veel belangrijker. Sorry voor je droom die een nachtmerrie is geworden mama. Sorry Allah.' Het is klaar tussen Ali en mij. Maar A, zijn andere gedaante, geeft niet op! Hij wilt eenheid net als Gandhi. En mijn hart wordt weer gegrepen. Ik geloof dat hij niet zo is. Ik geloof dat hij anders is. Ik geloof dat hij een beter mens is. Ook ik geloof net als Gandhi in een betere wereld waarin iedereen vredig samen leeft. Ik geloof dat hij A en geen Ali is. Ik geloof in mijn Bollywood liefde. Maar ik moet mijzelf in bescherming nemen. Ik moet voor mijzelf kiezen. Ik ben ook Jinnah. Slim en altijd een stapje voor. Op m'n hoede. En misschien ben ik ook wel de streep trekkende Brit: Meneer Cyril Radcliffe. Die de streep door India trok. Het in twee helften splitste: Pakistan en India. Alleen kan ik dat nu nog niet en wil ik dat wel?

Op een dag was ik bij hem thuis. Hij was op zijn werk aan het werk. Ik lag in zijn bed uit het boek 'Mohammed' te lezen. Even later werd ik moe. Ik nam een pauze en begon om mij heen te kijken. Naast zijn bed ligt een kast. Aan de achterkant steekt een folder achtig papier uit. Daarop staat: 'Seks.' Ik kijk snel weg en mijn hersenpan begint een gesprek met zichzelf te voeren: 'Nee. Dat is niks. Ik heb niks gezien. Helemaal niks mis met seks. Zelfs in Bollywood films hebben ze seks zonder elkaar aan te raken. Het zal vast een artikel zijn dat over seks gaat... maar nee! Hoezo staat dat daar? Naast zijn bed? Er is iets!' Ik pak het uit de kast en er komt een half naakte vrouw tevoorschijn. 'Ik vind het niet leuk. Nee ik vind het echt niet leuk! Maar ik begrijp het wel. Hij is een man. Mannen hebben dat soort dingen. Zelfs Gandhi neukte met zijn nichtje van zeven. Zelfs Aisha, de vierde vrouw van Mohammed was negen toen zij trouwde met Mohammed terwijl hij 54 was. Kut mannen.' Ik ga weer lezen uit het boek Mohammed, maar ik kan mij niet meer concentreren. Mijn lichaam laat mij niet met rust. Er is meer. 'Er is nog iets' vertelt mijn lichaam. Dus ik begin te graaien in zijn kast en ik haal een stuk of twintig naakte vrouwen tevoorschijn. Ik begin te huilen. Ik denk alleen nog maar: 'Het ligt naast je bed!!!!!!!!!!!!!!' Ik word moe van het huilen en denk: 'Er is meer. Er is nog iets! Iets waarvan ik weet dat ik het weet maar ik heb geen bewijs!' Ik kijk nog een keer in zijn kast en het eerste papier dat ik tevoorschijn haal is een brief van de 'UWV¹⁸.' Die brief vertelt: 'U mag binnenkort op gesprek komen voor een baan.' De brief is van twee dagen geleden. 'Ik wist het!' Ik snik een eind weg. Mijn geloof barst in stukken. 'Mijn Bollywood liefde bestaat niet. Hij heeft gelogen en ik *ge*loof hem niet meer. Ik vertrouw hem niet meer!' Hij komt thuis en natuurlijk confronteer ik hem hiermee, maar voorzichtig. Ik weet namelijk dat hij een Ali in zich heeft. Hij blijft volhouden: 'Ik heb werk!' Ik wil weg gaan want overduidelijk liegt hij. Waarop hij op mijn weg gaan antwoord door de koelkast vast pakken en zijn hoofd tegen de koelkast te stoten, tot het bloed... Ik weet niet meer wat ik moet doen. 'Stop! Stop! Stop! Doe jezelf dit niet aan!' schreeuw ik zachtjes in de war. Hij gaat maar door en door. En ik besluit nu echt weg te gaan. 'Dit kan zo niet. Dit is

---

¹⁸ UWV staat voor Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen. Zij stimuleren mensen om aan het werk te blijven of nieuw werk te vinden.

gekkenwerk.' Hij laat me niet gaan. Hij blokkeert de deur met zijn grote, mannelijke, machtige lijf. Ik probeer er langs te komen maar ik durf hem niet aan te raken. Ik weet wat er de vorige keer was gebeurd toen ik hem aanraakte, toen kwam Ali tevoorschijn. Toen kwamen we terecht in een worsteling. Gandhi en Mohammed spoken door mijn hoofd. Niet in gevecht gaan. Houd je stil. Ook Jinnah spookt door mijn hoofd. Neem jezelf in bescherming. Kom voor jezelf op. Ook Radcliffe spookt door mijn hoofd. Trek de lijn! Ik hou er niet van om gebeten te worden. Maar ik weet ook dat ik weg wil. Ik ben in paniek. Ik vertrouw dit niet. Ik moet hier weg. Ik vraag hem voorzichtig in tranen: 'Mag ik weg? Mag ik alsjeblieft weg? Ik kom wel weer terug maar mag ik nu even alsjeblieft weg? Mag ik even naar buiten? Ik kom zo terug. Ik moet even naar buiten.' Hij schreeuwt in pijn: 'Nee! Ik kan er niet tegen als mensen bij me weg lopen. Dat kan niet. Eerst bij elkaar komen om dan vervolgens weg te gaan.' Ik wist niet wat me overkwam. Dit had veel te maken met mijn Bollywood liefde! Ik heb er altijd in geloofd dat als je voor elkaar gaat dan ook echt voor elkaar gaat! Door dik en dun. Ik mag niet zomaar opgeven, dit zijn moeilijke, zware tijden, maar die gaan voorbij. De Islamitische leer leert mij ook om er voor je naasten te zijn. Juist in slechte tijden! Ik leg me erbij neer. Ik vergeef het hem. Ik ben er voor hem en ik doe alsof hij werk heeft. We hebben seks en alles is goed. A is back.

De volgende ochtend gaat hij douchen. Ik lig nog naakt in zijn bed en vraag: 'Ga je naar je werk?' en begin te lachen. Ik doe ijskoud zoals Jinnah. Ben recht voor mijn raap zoals Jinnah. Ik ga de confrontatie aan zoals Jinnah. Ik spreek mij uit zoals Jinnah. En hij loopt boos weg... ook net als Jinnah, rechtstreeks de douche in. Ik lag nog. Ik kijk even naar het plafond en zeg luid, maar alleen tegen mezelf: 'Ik vertrouw deze hele situatie niet.' Net zoals niemand de situatie in India meer vertrouwde. Jinnah niet. De Moslims niet. Gandhi niet. De Hindoes niet. De Britten wellicht ook niet. Ik zie zijn mobiel naast mij op het bed liggen en denk: 'Nee Ayisha! Je mag niet in iemand anders zijn mobiel kijken. Je hebt een relatie met hem. Je moet hem vertrouwen. Nee, maar ik vertrouw het niet!' Ik pak zijn mobiel en ik kijk naar zijn beeldscherm. Mijn hart gaat tekeer als een flipperkast alsof ik iets verkeerd doe? Dat doe ik ook. Ik kijk in zijn privacy. En Facebook heeft mij geleerd dat niet te doen. Facebook heeft mij geleerd respect te hebben voor iemand anders zijn privacy. Ik kijk naar de deur en kijk terug naar zijn mobiel. Ik gooi zijn mobiel snel terug op zijn bed maar voor ik het weet heb ik hem weer in mijn handen. Ik zweet. Alles doet raar. Ondertussen ben ik zelfs uit zijn bed geklommen en zit inmiddels op mijn knieën tegen de rand van zijn bed. Met trillende handen kijk ik naar zijn apps. Ik durf zijn 'Whatsapp'¹⁹ niet te openen. Dat is niet netjes. Dus ik swipe verder door zijn bladen. Ik kijk alleen maar naar zijn apps en zie in vogelvlucht de app Tinder langs komen. Tien gedachtes in mijn hoofd schieten achter en door elkaar: 'Nee. Dit is niet waar. Hij had het toch verwijderd? Hij heeft Tinder! Hij is vast niet ingelogd. Nee. Hij heeft die app, maar hij is niet ingelogd. Zo is dat ook altijd in Bollywood films. Vergissingen die personages maken door rare dingen te doen of te hebben maar nooit met verkeerde intenties bedoelt zijn. Logisch. Dat snap ik. Geen reden om verder te kijken.' Dus heel rustig leg ik zijn telefoon weer terug op dezelfde plek. Precies waar ik hem vandaan had. Op een afstand klik ik nog een laatste keer op de home button van zijn telefoon. Om

---

¹⁹ Chat app op smartphones. Tegenwoordig ook voor op de laptop.

toch even mezelf te bevestigen dat hij niet echt op Tinder ingelogd is. Ik tik de app Tinder open terwijl ik 'Bismillah Hirrachma Nirrahiem'²⁰ zeg. Tinder opent. Tinder zoekt naar vrouwen in de buurt. Ik kijk naar zijn matches. Ik open een random gesprek en lees zijn laatste bericht van gisteren naar een van de meiden: 'Met zo een mooie meid als jou wil ik dat wel doen. Dit is mijn nummer: 06.....' Ik hijs mijzelf op van mijn knieën. Ik ga rustig, terwijl ik kook, aan het uiteinde van zijn bed zitten. Ik heb zijn mobiel, als een gerecht dat gaar gekookt is, terug gelegd op zijn bed en ik wacht. Hij komt uit de douche. Kijkt mij aan. Ik kijk naar hem en zeg: 'Leuke gesprekken op Tinder!' Hij raakt helemaal in paniek en wordt boos op mij, omdat ik in zijn mobiel zat! Ik besluit weg te gaan want hij begint te schreeuwen, ik zie geen transformatie naar Ali maar een regelrechte versie van Ali. Ik word weer bang en denk: 'ik moet hier weg wezen! Net zoals de Moslims bang werden van de Hindoes en vonden dat ze rechtstreeks weg moesten wezen! Net zoals Jinnah dat dacht! Ver weg van de Hindoe meerderheid!'

Ineens begint hij te huilen en zegt: 'Ik heb geen werk.' Hij raakt me weer op mijn gevoeligst. De liefde, mijn geloof. En ik ben klaar om rustig naar hem te luisteren en begrip te tonen voor zijn situatie. Ik stap in de rol van Gandhi. Want zelfs in Bollywood films gaan mensen vreemd. 'Hij heeft een zwakte voor seks. Maar het zal niet meer gebeuren. Beloofd! Hij is ook net drie maanden geleden uit de bak. Hij zat vast voor mishandeling en stalking.' vertelt hij mij.

Ik weet even niet meer wat ik moet zeggen... 'Ik wil niet in relatie zijn met hem. Al een tijdje niet meer. Vanaf de eerste beet niet meer. Maar waarom kan ik niet weg? Waarom kan ik de lijn niet trekken? Waarom ben ik nog geen Radcliffe, maar eerder Gandhi?'

Relaties zijn rare wezens. Je gelooft in elkaar maar toch ook weer niet. Als je vertrouwen, je geloof in iets eenmaal gebroken is dan is dat ook echt gebroken, op dat moment. Het is te lijmen. Maar daar waar het gebroken was, zie je nog. Je ziet de lijnen van de aangeliemde stukken. Sommige lijnen blijven zichtbaar.

Geloven scheidt verwachting. Dat komt omdat je in iets gelooft, en vaak is dat, als het goed is iets moois, waar je iets aan hebt, wat je op een of andere manier voldoening of troost geeft. Omdat je gelooft dat je er iets aan hebt, omdat je denkt dat je er iets voor terug krijgt, scheidt dat verwachting. Iemand vertrouwen scheidt ook verwachting. Dat komt omdat als je iemand vertrouwt je erin gelooft dat diegene niet te wantrouwen is. Want je vertrouwt diegene. En je verwacht dat het goed is. Je verwacht dat het te vertrouwen is... Verwachting gaat gepaard met teleurstelling.

Ik vertrouwde de man in de *jilebba* niet meer, net zoals de Islamieten de Hindoes niet meer vertrouwden. De Hindoes en de Moslims waren als het ware ook in een soort van een relatie. Ze woonden samen op een stuk land dat India heette. Zoals ik met A samen woonde, maar ik woonde ook samen met Ali. Ik woonde samen met meervoud: A en Ali. En hij was twee personages voor mij:

---

²⁰ Islamitisch gebed. In de naam van God, de erbarmende Barmhartige.

A mijn Bollywood prins en Ali the Warrior. Omdat hij twee was, was hij meer dan ik. Ik was alleen ik. Hij was dus meer en de meerderheid. Hij was de Hindoe in India, deze waren ook in de meerderheid. Ik was de minderheid, ik was de Moslim in India, de minderheid. A en Ali was de meerderheid, dus de regels van de meerderheid golden. Zij hebben de macht. Net zoals de Hindoes. Zij hadden de macht. Hun regels golden.

Ook de Bollywood liefde had de totale macht over mij. Terwijl dat niet in de meerderheid was! Ook Ali had de totale macht over A. Terwijl dat niet in de meerderheid was! Ook de Britten hadden de totale macht over de Indiërs²¹. Terwijl dat niet in de meerderheid was. Wij allemaal, A, de Moslims, de Hindoes en ik, hadden geaccepteerd dat deze Ali, de Hindoes en de Britten de macht over ons mochten hebben, want nu waren wij bang en zij sterk. Twee decennia lang mochten zij, de Britten de macht houden. Twee decennia lang waren wij, de Indiërs, dus de Moslims en de Hindoes bang. Toen de Pakistanen dus de Islamieten en de Hindoestanen dus de Hindoes nog samen woonden. Toen de Pakistanen nog niet bestonden. Toen Pakistan niet bestond. Daar kwam verandering in. 14 augustus 1947. Vandaag precies 70 jaar en 4 dagen geleden. Dat was de geboorte van Pakistan! Waarom?

In deze situatie waren de Britten: Ali, want zij vochten en waren gevaarlijk. Zij vochten voor de macht. Hun macht. Zij geloofden erin dat zij zouden overheersen. En zij geloofden dat wat eenmaal van hun was van hun blijven moest. Dat vonden de Indiërs niet leuk. Ja, hoe zou jij reageren als een stel Indiërs jouw land innam en je dwong een 'sari'²² te dragen, Hindi te spreken, verse peper en met je handen te eten? Niet leuk!

Tijdens de eerste wereldoorlog (1914 - 1918) beloofden de Britten aan de Indiërs, dat als de Indiërs mee vochten met de oorlog zij vrij zullen zijn van hun, de Britten. Ali beloofde mij ook dat hij mij niet meer zou aanraken, dat ik vrij zou zijn van zijn klappen. De voorwaarde was dat ik met hem samen in relatie therapie moest gaan. Dan zou alles anders zijn. In deze situatie was hij A en Gandhi want hij wilde samen blijven. Hij kon geen afscheid nemen. De Britten wilden ook blijven en niet weg gaan. Zij dachten dat wij van hun waren en konden geen afscheid nemen. Net als A en Gandhi. Dus zijn A is Gandhi en de Brit!

Ik stemde in. Ik vocht samen met A en Ali voor deze relatie. Zij aan zij. De Indiërs vochten mee. Zij aan zij. Moslims en de Hindoes maar ook de Britten zij aan zij! De eerste wereld oorlog was afgelopen en de Indiërs kregen geen vrijheid. Ik stemde in met de relatie therapie, maar Ali bleef aanwezig, eigenlijk werd het alleen maar erger. Ik kreeg geen vrijheid, de Moslims kregen geen vrijheid, de Hindoes ook niet. Zo makkelijk ging dat niet, de Britten gingen niet zomaar weg... A en Ali ook niet.

---

²¹ Indiërs zijn de inwoners van India ongeacht geloof. Dus de Moslims en de Hindoes.

²² Een lang gewrapte doek om je middel en borst.

Het is net alsof je weg wilt lopen

uit een situatie

maar iemand blokkeert de deur.

Diegene, in dit geval A en Ali,

Gandhi en de Britten

blokkeerden de deur.

De Britten hadden totale macht over de Indiërs, want ze waren sterker. Groter. Machtiger. De Britten hadden wapens en de Moslims en de Hindoes in India niet. Ali had zijn grote en sterke lijf en ik niet. De Moslims en de Hindoes waren bang. Ze dachten dat ze niet sterk genoeg waren. Dus zij wilden niet tegen de Britten vechten. Ik ook niet tegen Ali. Het verschil alleen is dat ik kon weg lopen net als Jinnah. En zij, de Moslims en Hindoes konden niet zomaar uit hun huizen. Ik kon nooit meer iets van me laten horen en de lijn trekken net als meneer Radcliffe. Maar de Hindoes en Moslims werden dag en nacht in de gaten gehouden. Ik kon verhuizen, een ander nummer nemen, naar de politie stappen. Maar dat deed ik niet. Mijn geloof was te sterk! De Gandhi in mij was te sterk. Misschien nog wel sterker als de sterkste fysieke vechters: de gewapende Britten en Ali. Ik hield nog stevig vast terwijl Jinnah en Radcliffe door mijn hoofd dwaalden, om aandacht en gehoor vroegen.

Inmiddels was de tweede wereldoorlog (1939 - 1945) aangebroken en de Britten hadden nog steeds de macht en dit is wat ze vertelden: 'Als jullie nu meevechten ontvangen jullie vrijheid. Dan rotten wij op uit jullie land. Beloofd.' Weer brak er tussen Ali en mij een oorlog uit. En weer bleef vrijheid achter gesloten deuren. En de Indiërs en onder andere ik, waren bang. Ze, de Indiërs en onder andere ik, voelden ons gevangen in een vangnet. Dus de mensen in India, Indiërs, gingen demonstreren! Ik demonstreerde niet. Ik ging niet de straat op. Ik stribbelde enkel in de situaties tegen en gaf het weer een kans. Toen de Indiërs begonnen te demonstreren raakten de Britten in paniek. Om zichzelf te beschermen net als Jinnah begonnen de Britten een 'verdeel-en-heerstactiek' toe te passen. Dat is een techniek waarbij ze de ene gemeenschap tegen de andere opzetten ter versterking van de positie van de kolonisator. Dus zetten zij de Moslims tegen de Hindoes op en andersom. Ik begon ook een verdeel-en-heerstactieken op A en Ali toe te passen. Nu was ik de Brit en ik probeerde zijn twee personages tegen elkaar op te zetten. Ik vertelde hem dat hij zijn A, de zachtaardigheid, de Gandhi in hem, mijn Bollywood prins in hem meer aandacht moest schenken. En ik vertelde hem ook dat hij minder aandacht moest schenken aan zijn Ali. De Ali is namelijk al erg aanwezig en heeft namelijk al de macht over hem. In dit geval de Hindoe in hem die de macht over de Islamiet heeft. Maar ook de Brit in hem die de macht over alle Indiërs in hem heeft. Het werkte. Ali en A gingen deze *Jihad* met zichzelf aan, alleen was Ali te sterk voor A. Mijn verdeel-en-heerstactiek werkte niet. Die van de Britten op India wel. Een voorbeeld hiervan is onderkoning Lord Irwin:

“Wij hebben altijd vertrouwd op de niet-boycottende Moslims, op de onderdrukte gemeenschap; op de zakenbelangen; en op vele anderen om de boycouthouding te doorbreken.’ Hij paste aldus onverbloemd een verdeel-en-heerstactiek toe door instructie te geven dat er alom ruchtbaarheid gegeven moest worden aan de ontmoetingen tussen sir John Simon en ‘moslimvertegenwoordigers,’ zodat ‘immense Hindoe bevolking bevangen wordt door de vrees dat de commissie in de greep is geraakt van de Moslims en een rapport zal uitbrengen dat funest is voor de positie van de Hindoes” (De vrijheid of der dood, 2013, p. 78).

Wat doe je als je bang bent? Als je vreest? Jezelf beschermen! Je past dan allerlei tactieken toe om jezelf te beschermen. Om de veiligheid weer op te zoeken. Dat deed ik wel. Want alles in een keer stoppen lukte niet. Daar was de situatie te ingewikkeld, te riskant en te intens voor. De tactieken die de Britten en ik gebruikten waren puur uit zelfbescherming. De Britten waren bang om hun macht en status te verliezen. Ik was bang om mezelf te verliezen. De Islamieten en ik waren bang om geen rechten in het bestaan te hebben, de Hindoes en Ali waren net als de Britten bang rechten en macht te verliezen. Hun recht van bestaan. Ook was ik bang mijn rechten en macht over mezelf te verliezen. Iedereen was bang!

“Op 1 april tijdens de tweede wereld oorlog rapporteerde Cripps een onderkoning van India aan Churchill dat het land in chaos dreigde te vallen: ‘De onrust onder de bevolking neemt toe... De voedselsituatie leidt tot beroeringen... De vooruitzichten voor wat interne situatie betreft zijn zeer slecht” (De vrijheid of der dood, 2013, p. 178).

“Het verzet groeide. Er werden openbare gebouwen in brand gestoken en spoorlijnen vernield” (De vrijheid of der dood, 2013, p. 197).

“De politie gedroeg zich volkomen beestachtig tegenover vrouwen, en zelfs zwangere vrouwen werden niet gespaard. Vrouwen waren het slachtoffer van brute charges met *lathi’s*²³... Een van de vrouwen in Bombay werd niet verkracht door een agent, maar door de ene na de andere agent, onder wie de Britse agenten... ze wilde *zelfmoord* plegen” (De vrijheid of der dood, 2013, p. 196).

De situatie werd gekker en gekker. We doken er steeds meer in. Ik dook in groeiende wantrouwen en zelfbescherming. De Islamieten doken in groeiende wantrouwen jegens de Britten en de Hindoes en zelfbescherming. De Hindoes en A doken in groeiende wantrouwen jegens alles wat om hen heen gebeurde. De Hindoes dreigden de Moslims te verliezen en hun land. Ali dreigde A, de goedheid en de zachtheid, de liefde in hemzelf te verliezen. Hij dreigde mij te verliezen! Wij allen doken steeds meer in het spelen van dit spelletje. Spelletjes van macht, onmacht, bescherming, vertrouwen, wantrouwen en allerlei tactieken. Het wantrouwen onderling, tussen alle groepen, groeide en escaleerde. Wantrouwen had de totale macht over elk gelovende Indiër, Brit en over elk gelovende *ik*.

---

²³ Stokken.

Weer keek ik in zijn mobiel. Ik kon het niet laten. Mijn systeem was gevuld met gif. Het gif van wantrouwen. Ik keek in zijn mobiel en ik zag duizenden, dit is geen overdrijving, duizenden foto's van vrouwen, dik, dun, moddervet, wit, zwart, geel, perfect, lelijk, schattig, klein, groot. En ook nog eens allemaal gesorteerd in mapjes. Dit is mapje: sexy B, die overigens ook Pakistaans is en de ex van Ali is. Dankzij haar heeft hij in de bak gezeten. Go B! Ze zit naakt op haar bed en maakt een selfie van haar lichaam. Haar hoofd heeft ze eraf gehakt. Waardoor je nog alleen het gedeelte vanaf haar nek tot haar knieën ziet. Ze heeft een zandloper figuur. En in het midden van haar middel een diepe streep vanwege een vetrol. Een andere selfie van haar, maar nu van de zijkant: We mogen nu kijken naar de zijkant van haar lichaam. Nu zien we hoe haar billen van de zijkant eruit zien. Nu heeft ze wel een string en een bh aan. Oh kijk, er is een ander mapje: Een mapje dat heet screenshots van 'Snapchat.'²⁴ Ik zie een dikke vrouw voor me. Ze heeft een bril op. Een kleine knot. Ze heeft bijna geen haar! Ze is donker. En kroes. Ze heeft een paar lagen vet die over elkaar heen vallen. Ze heeft gelukkig nog een BH aan want anders zou je die andere lagen niet eens meer zien. Daarnaast zie ik een foto van een blondine met lang, los haar. Ze heeft overduidelijk een push up bh aan en ze is oerlelijk. Ik ben boos. En teleurgesteld. Is dit liefde? Is dit monogamie? Ik vraag het aan hem, hij sliep en ik maak hem wakker met mijn vraag: 'Is dit liefde?' En natuurlijk werd hij boos. Daar was de Ali, gekoloniseerd door zichzelf, zijn vervelende, gevaarlijke, macht hebbende, Brit. Hij pakt uit woedde mijn schoolboekje. Ja... het schoolboekje van de toneelacademie van Maastricht, waar ik studeer om een professionele actrice te kunnen worden en om zo snel mogelijk op te rotten naar Bollywood. Die mijn hele leven regisseert. Het schoolboekje met alle nummers en adressen van iedereen op school. Hij wilde iedereen bellen. Mijn naakt foto's sturen. Naar iedereen. Iedereen wilde hij lastigvallen. Terwijl hij foto's nam van het boekje om later iedereen te bellen en te berichten ging ik kleren vouwen. We waren bij mij thuis en ik had al een tijd geleden de was gedaan. En terwijl ik de kleren aan het vouwen was, was ik allerlei tactieken, zoals ik van films en van verschillende mensen geleerd heb, toe te passen om hem tegen te houden. Als eerst zei ik boos: 'Doe maar. Je zet jezelf toch alleen maar voor schut.' Het werkte niet. Hij ging gewoon door. Tweede poging: 'Hou op. Laten we gewoon neuken.' Hij keek even naar me. Ik heb hoop. Hij lacht me uit en gaat weer verder. Poging drie: 'Schatje.. toe nou. Zo ben jij niet. Jij bent geen Ali. Jij bent A.' Hij ging nog woedender verder. 'Shit!' Oké, laatste poging: 'Het maakt me niks uit hoor. Als je denkt dat je me hiermee pijn kan doen. Guess what? Het doet me niks.' Ik begin keihard te lachen. En het werkt niet. Hij gaat gewoon door. Hij heeft mij door. Ik loop uit wanhoop naar hem toe en pak het boekje uit zijn handen! Het is me gelukt! Het is me gelukt denk ik diep van binnen. Gelukkig. Ik ben blij. En nu nog het schoolboekje bij me zien te houden. Ik ren door het huis. Ik ren overal heen, van de slaapkamer naar de woonkamer van de woonkamer naar de keuken en weer terug. Ik ren dezelfde rondjes. Ik ren ver weg van hem. Ik hou het boekje klem tussen mijn benen. Hij krijgt hem niet te pakken. Ik voel me sterk. Zie je wel, ik kan hem aan! Ook al ben ik klein. Ook al ben ik klein en in de minderheid. Ik kan hem aan! Ik wist dat ik het in me had. Ik wed ook dat de Indiërs, de Britten aan kunnen en de

---

²⁴ Snapchat is ook een van de miljoenen chat, video en foto wissel app voor op je smartphone. Wat deze app zo speciaal maakt is dat de foto's en video's enkel enkele seconden zichtbaar zijn en daarna worden deze verwijderd. En je krijgt een melding als iemand daar een screenshot van maakt. Voor jouw veiligheid.

Moslams afscheid kunnen nemen van de Hindoes! Ik durf inmiddels ook te wedden dat A zijn Ali niet aan kan! Maar ik kan Ali wel aan! Ayisha Siddiqi kan Ali aan! Ik kan zelf Ali worden! Ik kan ook de Brit zijn! Ineens heeft hij me in een rare houding vast en gooit me met mijn rug op de grond. Hij vloert me. Ik zit vast in een houtgreep. Zo voelt het. Ik weet niet zeker of dat zo is. Ik probeer hem weg te schoppen. Van me af. Maar het lukt niet, want alles doet weer pijn. Volgens mij heb ik een gekneusde rug... Op de ene of andere manier krijg ik mijn voet vlakbij zijn gezicht. Ik geef hem met mijn voet twee fikse klappen in zijn gezicht. 'Heeft hij nu een blauwe oog? Ben ik zo sterk? Heb ik een Ali, een Brit in mij? Ben ik echt in een fysiek gevecht?' Ik zie een grote hand op me afkomen. Het is zijn hand die op mijn gezicht af komt. Het grijpt mijn hoofd vast. Zijn klauwvormige hand glijdt zwaar-voelig verder richting mijn nek. Zijn vingers klemmen sterker om mijn nek, vooral om een spier of een ader dat in mijn nek zit. Ik voel dat ik geen adem meer kan halen. Hij heeft me precies goed vast. Vanaf moment een. Die ene spier of ader is allang gestopt. Ik voel dat alles stopt. Mijn adem. Mijn bewustzijn. Mijn ogen dwalen af. Ik zie alleen nog maar sterretjes. Zelfs die zie ik niet meer. Ik voel mij gaan. Alles stopt. Voor ik mijn ogen sluit denk ik: 'Lieve papa. Ik kom eraan.' Ik sluit mijn ogen. Ik voel zijn grote hand als ducttape van me afgescheurd worden. Hij heeft losgelaten. Ik neem een grote en diepe hap van de lucht. Ik voel mijn lichaam opgeblazen worden met de wind. Ik leef nog. Ik leef en voel mij verslagen. De burens hebben de politie gebeld. Ali en zijn Brit, maar ook A rennen weg. Zijn A lijkt nu op Jinnah. Ook hij nam afscheid. De burens waren meneer Radcliffe, die zorgden ervoor dat iedereen uit elkaar ging. Ik zit hier in mijn eentje. Ik staar, ik weet niet meer wie ik ben en denk: 'Ik wil *zelfmoord* plegen. Net zoals die vrouwen in India.'

Dit was chaos. Dit was link. Er is teveel gebeurd. Mensen zijn verwoest. Er moest een scheidingslijn getrokken worden. De scheiding was een realiteit en onvermijdelijk. Zo kon het niet verder. Maar wanneer en hoe?

Eerst werd door Cyril Radcliffe een lijn op papier gezet. Ik noem het de scheidingslijn. Deze heb ik ook getrokken, niet net als de burens maar ik heb de lijn getrokken door deze onreine relatie. Dus ben ik nu de Brit die de Moslams van de Hindoes scheidt. Jinnah van Gandhi. En Ali van mij, maar ook A van mij. De scheiding van de Hindoes en Moslams in India was nog niet officieel, het was nog maar enkel op papier gezette lijn. Maar **Mohammed Ali Jinnah**²⁵ – Een personage die in alle boeken die ik over dit onderwerp gelezen heb pas laat in het verhaal een introductie krijgt.

“Mohammed Ali Jinnah is een belangrijke maar vergeten man uit de geschiedenis. Jinnah is een man die de geschiedenis van India wijzigde door de randen van de diamant te breken en de destijds op vier na grootste soevereine staat ter wereld te creëren. Hij is de vergeten speler in het verhaal van de onafhankelijkheid en opdeling van India. Meestal duikt hij laat in het verhaal op als een schimmige boef wiens drang om een eigen land voor Moslams te scheppen eerder voortkwam uit kwaadwilligheid, wrok en ijdelheid dan uit nobele staatkundige overwegingen of de wens de rechten van religieuze minderheid te beschermen” (De vrijheid of de dood, 2013, p. 48).

---

²⁵ Volle naam van Jinnah.

'Mountbatten: 'absoluut, totaal onuitstaanbaar.'

Gandhi: 'Maniak, Kwade Genius.'

“Er zijn maar weinig individuen,’ aldus zijn biograaf Stanley Wolpert, ‘die de loop van de geschiedenis significant hebben gewijzigd. Er zijn er nog minder die de wereldkaart hebben veranderd. Er is nauwelijks iemand die het heeft gepresteerd een natiestaat te scheppen. Mohammed Ali Jinnah deed alle drie... Feitelijk maakte Jinnah van dat land een soevereine staat door middel van zijn ontembare wilskracht” (De vrijheid of der dood, 2013, p. 49).

Mohammed Ali Jinnah was altijd geïnteresseerd in de kleine lettertjes. Jinnah's punt was dat de Moslims in een vrij India niet simpelweg konden vertrouwen op beloften van goodwill van de Hindoes: ze hadden bij wet vastgelegde bescherming nodig om het risico van een dictatuur van de meerderheid uit te sluiten. Dat maakte Gandhi, de andere vrijheidsstrijder en de Britten boos. Gandhi wilde niet samen blijven met de Britten maar wel met de Moslims. Maar dat ging niet voor de Moslims want juist zij hadden bescherming van hen, de Hindoes, de Gandhi mensen nodig. Bescherming tegen de meerderheid. De macht. De sterkere. De grotere. Maar Gandhi, de Hindoe mensen, maar ook de Moslims hadden bescherming nodig tegen de Britten. Gandhi begreep wel dat zijn volk bescherming nodig had tegen de Britten. En dat zij weg moesten, maar hij begreep niet dat dat hetzelfde gold voor de Islamieten. Het was een man die totaal in de war was. Die dacht door te zeggen dat hij wilde opkomen voor de rechten van Moslims en vlak erna liederen met de teksten ‘De Hindoe is de sterkste soort’ te zingen dat hij opkwam voor de rechten van Moslims. Hij begreep echt niet dat de Moslims dit niet langer meer konden accepteren en bij wet vastgelegde bescherming nodig hadden. Dit heb ik vaak tegen A gezegd. Dat ik bescherming nodig heb tegen Ali. Maar de Gandhi in A die kon maar geen afscheid nemen. Hij kon het niet zien! Hij kon het niet begrijpen! Hoe hard hij ook zijn best deed om afscheid te nemen, hij wilde blijven kleven. Het lukte hem niet. De lijn moest van hem op een papier getekende lijn blijven. Het mocht geen werkelijkheid worden. Maar de Jinnah in mij had dat wel nodig. We vonden dat we echt uit elkaar moesten. Dat zag Jinnah helder voor zich. En ik zag dat ook helder voor me. Jinnah en ik wilden vrij zijn van de Britten, maar ook van de Hindoes en Gandhi. Wij wilden onze eigen rechten. Recht over onszelf. Gandhi wilde ook vrij zijn van de Britten maar niet van de Moslims en Jinnah. Net zoals A wilde hij ook vrij zijn van Ali, zijn Brit die hem op brute wijze koloniseert. Ook A had bescherming nodig van zichzelf. Alleen hij was te zwak. Zijn Brit was te sterk. En mijn Brit ook. Zo naïef als de Gandhi in mij en A waren. Het stopte. De scheidingslijn werd getrokken. Ik scheidde van Ali, de Hindoe en de Brit in hem, maar ook van A, de Indiër, en mijn Bollywood prins in hem. Dit was het einde van onze relatie en een start van Pakistan en India en de daarbij behorende mijn Bollywood frustratie.

1947

De geboorte van Pakistan²⁶ is werkelijkheid. Het water is gebroken en de geblokkeerde deuren zijn geopend. De Moslims reisden zo snel mogelijk in alle vrede en hoop uit India weg voor hun vrijheid. Onwetend dat de geestelijke afslachting voort zal leven. De Hindoes vertrokken in alle vrede en hoop uit Pakistan. Onwetend dat de geestelijke afslachting voort zal leven. Om precies te zijn vertrokken zeven miljoen hoopvolle onwetende mensen uit India naar Lahore, de Punjab. En vanuit Lahore vertrokken ook zeven miljoen hoopvolle onwetende mensen naar India. Sommige mensen gingen te voet, sommigen met bussen anderen met treinen. Anderen bleven achter, omdat er geen geld was voor de verhuizing. De treinen zaten vol mensen en wat spullen die ze mee namen. Sommigen namen pannen mee en anderen kleren. De mensen zaten op stoelen, stonden naast elkaar, zaten op elkaar, hingen uit het raam, hingen aan de deuren en zaten op het plafond van de trein. De trein uit India kwam aan in Lahore met afgeslachte mensen. En vanuit Lahore kwam de trein aan in India met afgeslachte mensen. Kleine kinderen waarvan hun strot doorgesneden is. Vrouwen waarvan de kleren van hun lijf gescheurd zijn. Mannen waarvan hun geslachtsdelen eraf gehakt zijn en in hun mond gestopt zijn of in de mond van een ander. Niemand leefde meer. Er zijn één miljoen mensen overleden in één dag. Eén dag. We zijn nu 70 jaar verder en niemand is het vergeten. Dit is onvergetelijk. Het leeft voort. Het is frustrerend. Tot op de dag van vandaag is het frustrerend. Nog in mijn hoofd nog in de werkelijkheid van India en Pakistan. En de daarbij behorende mijn Bollywood werkelijkheid. Tot de dag van vandaag voeren zij oorlog. De Moslims en de Hindoes, want de scheidinglijn die toen in der tijd door meneer Radcliffe getrokken is, is een verwarrende lijn. Hij heeft namelijk geen lijn door Kashmir getrokken. Kashmir is een plaats die in het noorden van Pakistan en India ligt. Dus nu vechten zij nog om Kashmir. Dat wordt gezegd, door de mensen die in de politiek zitten, daar, in Pakistan en India, maar stiekem denk ik ook dat het vooral de haat is, die ze al jaren voor elkaar mee dragen.

Het is triest. Dat ze elkaar nog steeds haten. Het is triest. En Bollywood frustrerend. Dat ze elkaar graag afslachten. Het is triest dat ze elkaar niet met rust laten en niet in vrede, uit elkaar, als een gescheiden echtpaar met elkaar kunnen leven. Het is logisch, maar triest. Er is teveel gebeurd. Het is Bollywood frustrerend. Het is een trieste gebeurtenis. De geestelijke afslachting leeft voort. Het doet pijn, het frustreert en het is triest. Nog in Pakistan, nog in India en nog in *ik*.

Ik ben thuis. Ik lig in bed. Ik ben kapot, de geestelijke afslachting leeft voort. Ik staar naar het plafond. Ik staar al dagen en ik ben leeg. Ik kan niet meer denken. Ik ben een automatisch piloot. Gevoel lijkt zoek te zijn. Mijn telefoon gaat af. Op automatisch piloot geef ik een staar naar de telefoon. Ik kijk en zie dat een privé nummer mij belt. 'Is dat Kemna casting?' Ik neem op. Het is Ali.

---

²⁶ De naam Pakistan is ontstaan uit de districten die om Pakistan heen en in Pakistan zelf liggen. De letters hebben de volgende betekenissen: de P is van de Punjab, de A van Afghanistan, de K van Kashmir, de S van Sindh en Tan van Baluchistan. De i is door de Britten toegevoegd zodat de uitspraak wat makkelijker werd.

Ik raak in paniek en hang de telefoon op. Ik zie nu dat hij mij 54 keer gebeld heeft. Ik leg mijn telefoon weg. Ik ben weer aan het snikken. Mijn gevoel is terug. Dat is ergens wel fijn. Ik sta met veel moeite op uit mijn bed om even naar de wc te lopen. Om mijn neus te snuiten. Ik doe de deur open en ik zie Ali in mijn gang staan. Ik gooi de deur snel dicht. Ik voel mijn lichaam trillen. Ik voel mij naar adem happen. De lucht moet mijn lichaam vullen. Anders sterf ik. Dit duurt even tot ik door m'n knieën op de grond zak en denk: 'Ik wil naar papa. Ik wil veilig zijn. Ik wil dood.'

Ooit heb ik een Bollywood film gezien. Dat ging over de liefde. Daar zat een vrouw in en een man en zij was wanhopig verliefd op deze man. Maar hij was verliefd op een ander. Zij kon geen afscheid nemen van de man waar ze zo wanhopig verliefd op was. Zij kon de lijn niet trekken. Ali kon ook geen afscheid nemen. Toen ik nog met hem en ik weg wilde gaan of deze relatie stop wilde zetten dreigde hij met zelfmoord. Hij kon geen afscheid nemen. Hij zei dat hij zichzelf wat aan ging doen. Op een dag, toen ik nog met hem ging, wilde hij zo graag dood dat hij in mijn huis uit het raam sprong. Vervolgens belde hij mij en zei: 'Ik ga nu voor een vrachtwagen springen.' De dag ervoor pakte hij een mes uit mijn keuken lade en hield die voor mijn gezicht of voor zijn eigen gezicht. En deed er vervolgens niks mee. Maar die vrouw in de film deed wel wat met dat mes. Deze vrouw sneed zichzelf in haar polsen. Wat me misschien het meest irriteert aan dit gegeven is dat dit te zien was op de televisie. En ik zat voor die televisie. Ik was 15 en ik keek hiernaar. En dan ben ik nou net een type die altijd denkt: 'Oh, maar zo hoort dat toch? Zoals in die films?' En laat ik nou net een actrice zijn die veel naar mensen kijkt. Soms bewust en soms onbewust gedrag overneemt. Ook dat van Ali, maar ook wel van A.

Inmiddels zit ik in een nieuwe relatie. En ik voel dat de geestelijke afslachting tot op de dag van vandaag voort leeft. In mijn nieuwe relatie hoor ik oude teksten. Teksten uit mijn mond, maar afkomstig van Ali, soms van A, Ali heeft meer achtergelaten. Gedrag van Ali, soms van A, Ali heeft meer achtergelaten. Ik zie mijzelf situaties naspelen. Net zoals ik scènes uit films naspeelde. Dat speel ik graag, maar ik speel niet graag situaties zoals deze na. Niet deze. Dit wil ik helemaal niet. Maar ik doe het wel.

Gelukkig ben ik een actrice in opleiding en ben ik vrij bewust geworden van mijn doen en laten. Voor mij is het inmiddels bijna simpel, maar toch echt niet. In zulke situaties stel ik mezelf een vraag: 'Zegt Ali dit of zegt Ayisha dit?' En dan weet ik weer wat ik moet doen. Elke dag weer opnieuw.

En ik ben boos. Op mijzelf. Op films die laten zien dat pijnigen van jezelf 'OKE' is om te doen. Ik ben boos. Want ik kijk. Kinderen van 15 kijken ook. Afslachtingen? Moorden? Zelfmoord? Een stem die dan zegt: 'Neem hier geen voorbeeld aan! Dit is niet de bedoeling?' Zou fijn zijn. Een stem in de film, die zegt: 'Dit is het stomste wat je ooit kan doen. Niet naspelen.' Zou genoeg zijn.

Ja, ik kijk. Ik kijk naar films en ik kijk naar series, ook kijk ik om mij heen. En dan spreek ik met mijn vrienden bijvoorbeeld over wat ik gezien en geleerd heb van de wereld: 'Films. Dromen. De Dood. Zelfmoord. De Liefde.' Zij vertellen dan: 'Ik wil dood.' Of 'Ik ben moe.' Of 'Ik kan niet meer. Ik ben

op. Depressief. Ik kan niks meer. Ik heb een burn out. Ik ben gewoon moe! Ik wil dood.' En dan voel ik ook een zwaarte. Soms begrijp ik de *werkelijke* wereld niet meer en kruip ik liever in mijn magische, Bollywood wereld. En dan beseft ik weer dat de werkelijkheid anders en harder is.

Ook heb ik laatst gehoord dat een wat oudere man voorbeeld heeft genomen aan de hoofdrolspeelster van '13 reasons why.' In deze serie pleegt zij zelfmoord en laat tapes achter voor degene die volgens haar verantwoordelijk zijn voor haar dood. Ook deze wat oudere man heeft dat gedaan. Zou hij gedacht hebben: 'Maar zo hoort dat toch? Zoals in die series?'

'De jihad is een strijd met jezelf. In jezelf.' Mohammed

Ik loop. Ik loop over straten. Ik ben nog steeds moe, want zo makkelijk is het niet. Ik ben nog steeds kapot. Eigenlijk kan ik niet meer gaan. Ik ben verslagen. Ik stop. Ik kijk omhoog en zie een ster. Hij straalt. Hij lijkt op een ster uit een van mijn lievelings-Bollywood films: '*Kuch Kuch Hota Hai*'²⁷. Ik kijk naar de ster. De ster kijkt terug naar mij en glimlacht. Ik glimlach ook, maar lichtjes en zeg: 'Bollywood. Mijn droom. Mijn doel. Ik mis je.'

Teleurgesteld kijk ik weer naar de grond en loop levenloos terug naar huis. Ik ga in bed liggen en doelloos scroll ik door 'Facebook.' Er komt een bericht langs dat mijn aandacht trekt. Shahrukh Khan, de grootste Bollywood acteur is in Nederland voor een shoot voor zijn nieuwe Bollywood film. Daarbij is hij ook de acteur van mijn lievelings-Bollywood film: '*Er gebeurt iets*.' Weer krijg ik een glimlach op mijn gezicht. En toch scroll ik teleurgesteld verder. 'Wat heb ik eraan?' denk ik bij mezelf. Even later kom ik nog een interessantere bericht tegen van Farah. Farah werkte mee aan de Nederlandse speelfilm: '*Layla M.*' In deze film heb ik gewerkt als actrice. Dus ik heb met hem samen gewerkt en ik ken hem inmiddels vrij goed. Farah heeft een foto geplaatst. Op de foto zijn te zien Farah zelf en Shahrukh Khan. Onderschrift: 'Wat was het fijn om met deze man samen te mogen werken.' – 'Oh mijn god.' Denk ik. 'Oh mijn goooooddd!!!! Ik voel dat dit mijn lot is!!' Natuurlijk voel ik dat dit mijn lot is want er gebeurt iets. Per direct stuur ik een bericht met heel mijn Bollywood-droom verhaal naar Farah. En hij stuurt terug: 'Ahh. Shit. Had ik het eerder geweten had ik misschien een kleine rol voor je kunnen fixen!' 'Shit.' Denk ik. 'Net te laat! Maar ik ben dichtbij.' Ik kijk de lucht in en zoek de grootste ster, die het meest shined en vertel aan de ster: 'Ik ben dichtbij! Nog even!' Ik vraag Farah of hij mij kan helpen aan contactgegevens van producers, regisseurs of iemand uit India! En dat kon hij. Ik kreeg contactgegevens van de producer van deze film. De film waar Shahrukh Khan in speelt en die geschoten is in Nederland. Ik kreeg ook contactgegevens van een paar andere producers en regisseurs. En ik weet het, daarom zeg ik tegen mijzelf: 'Ayisha wees realistisch. Je bent Pakistaans. Oh nee, dat niet eens, je hebt een Pakistaanse achtergrond. Dat heeft effect. Ze, de Pakistanen en de Hindoestanen, hebben een enorme geschiedenis. Wees

---

²⁷ Vertaling: Er gebeurt iets.

realistisch. Wees niet naïef of dom. Wees niet zoals Gandhi, negeer de werkelijkheid niet, wees niet in de war, maar wees zoals Mohammed Ali Jinnah. Realistisch. Wees je bewust en helder van je zaken en heb een enorme wilskracht. Zie alles voor je en wees eerlijk. Weet waar je het over hebt. Wees ook zelfverzekerd, wees rap in je woord maar niet te. Je wilskracht is enorm sterk, net zoals die van Jinnah, maar ook net zoals die van Gandhi. Gandhi had ook een enorme wilskracht. Hij wilde vredig samen blijven met Jinnah. Jinnah wilde dat ook, maar wilde ook zijn eigen rechten los van de Hindoes en dat wil ik ook. Ik wil ook samen met Bollywood, onder andere ook mijn verleden en mijn geschiedenis, iets moois maken. Ik wil net als Gandhi herenigd zijn met India en Bollywood. Maar ook net zoals Jinnah iets voor mezelf creëren. Ook ik wil mijn ding doen. Ik wil daar als een trotse Pakistaanse, met een Nederlandse nationaliteit die geboren is in Saudie Arabië en Islamitisch is maar ook een Indische achtergrond heeft, en als vrouw, in India als een professionele actrice werken. Ik wil mijn onbevredigde magie bevredigen. Ik wil het doen. Ik wil herenigd zijn.' Ik heb ze allen een bericht gestuurd.

'Dear Vivek,

A long time ago. I think when I was a baby girl, I had this thing in my mind.

This thing, called: a longing.

Instead of keeping it a longing I decided to make it a goal. And I made my goal my research.

I am sending you this email because in my research my search came to ur address. I got your address from Roche Wong and we thought that u maybe could help me get further in this research.

Dear Vivek again. I am Ayisha Siddiqi and I study actors at the theatre academy of Maastricht (Holland). I am in my third year now, so that means I am almost graduating. To graduate we have to make an essay and my longing, my goal came after me.

My research question became:

How many chances are there for me, as a Pakistani women (who lives in Holland) to get (as fast as possible) a role in a Bollywood film?

I am doing this research because of the time: NOW (and of course... because I am a madly dream chaser)

I read.

I listen to news and I hear rumors. To get a nuance: I know there are different stories.

Is it a problem?

Is it more difficult because I am a Pakistani women?

Are there chances?

The next question is for you: Can u maybe help me get further in this research? In this case: my goal. How I am thinking about it? Maybe u could guide me a little with agencies where I can apply as a Pakistani actress? Maybe u know someone else who could guide me or u maybe know someone who has to tell a lot about this subject? Or maybe there is a great audition waiting for me there? For me as a Pakistani women with goals?

I am hoping that u could help me get further in that thing. That longing.

My goal that I have since I was a baby girl.

I am sending with this email some pictures and my CV. So u will get a little bit a picture of whom is texting you.

I hope to hear from u soon.

Kind regards,

Ayisha Siddiqi'

Dear Ayisha,

Thank you for your mail.

Am answering your questions below in line with the relevant questions hence please see trail mail below for my response.

Regards

VBA

Vivek B Agrawal

Producer

Phantom - Head of Operations/Head of Production

Dear Vivek,

A long time ago. I think when I was a baby girl, I had this thing in my mind.

This thing, called: a longing.

Instead of keeping it a longing I decided to make it a goal. And I made my goal my research.

I am sending you this email because in my research my search came to ur address. I got your address from Roche Wong and we thought that u maybe could help me get further in this research.

Dear Vivek again. I am Ayisha Siddiqi and I study actors at the theatre academy of Maastricht (Holland). I am in my third year now, so that means I am almost graduating. To graduate we have to make an essay and my longing, my goal came after me.

My research question became:

How many chances are there for me, as a Pakistani women (who lives in Holland) to get (as fast as possible) a role in a Bollywood film? **To be absolutely honest it is a very bad time now as Pakistani actors/technicians are banned from working in Bollywood films at this point in time. We are not allowed to hire any Pakistani actors or technicians hereonwards. Past films which are currently under production with Pakistani talent are going through a tough time in India to get released.**

I am doing this research because of the time: NOW (and of course... because I am a madly dream chaser)

I read.

I listen to news and I hear rumors. To get a nuance: I know there are different stories.

*Is it a problem? **Yes it is a serious problem.***

*Is it more difficult because I am a Pakistani women? **It is a problem because of the ban on Pakistani talent in India.***

*Are there chances? **Currently we are not allowed to avail services of Pakistani talent.***

*The next question is for you: Can u maybe help me get further in this research? In this case: my goal. How I am thinking about it? Maybe u could guide me a little with agencies where I can apply as a Pakistani actress? Maybe u know someone else who could guide me or u maybe know someone who has to tell a lot about this subject? Or maybe there is a great audition waiting for me there? For me as a Pakistani women with goals? **For all these questions the realistic answer at this stage is that Indian films are not allowed to use Pakistani talent at this point in time.***

I am hoping that u could help me get further in that thing. That longing. My goal that I have since I was a baby girl.

I am sending with this email some pictures and my CV. So u will get a little bit a picture of whom is texting you.

I hope to hear from u soon.

Kind regards,

Ayisha Siddiqi

Oké. Ik voel aan alles dat ik boos ben. Ik voel mij Ali. Ik kook. En ik wil vechten. Maar ik voel me weer machteloos. Deze man lijkt op een Brit die voor mij staat, Radcliffe, die een lijn trekt en mijn deur blokkeert. Maar ik begrijp het. Ik ben de naïeveling die dacht aan eenheid! Ik ben Gandhi. Ik wil Bollywood! Net zoals Gandhi, Pakistan wilde! Maar... Bollywood wil mij niet... Bollywood is Pakistan en ik de Gandhi die Pakistan wilt. Bollywood is Jinnah, ijskoud... Bollywood heeft bescherming nodig... nodig van mij... Waarom? Ik doe toch geen vlieg kwaad? Wie ben ik? Ik ben in de war... kennelijk Gandhi...

'Blijf vooral kalm, rustig en lief voor jezelf' zeg ik tegen mijzelf.. Neem een voorbeeld aan Mohammed de Profeet en aan Gandhi. Ga niet de aanval openen door te direct te zijn, misschien zoals Jinnah te zijn: 'Jullie zijn echt racisten.' Zeg dat niet.

Paar dagen later stuur ik dit:

'Dear Vivek,

thank you for your reply! That sounds like a big issue up there! Sad to hear about that. I hope it is okay if I ask u a few more questions. The last questions for my research.

Do u know why? Why is this so?

Is it because they feel threatened by them? They do not trust them?

Or is it for their own safety?

Is it because of the past?

What could be the reason? Will it ever end?

I hope u can answer these last questions. And really thanks for ur help in my research. Although it does hurt, but facts hurt often I guess.

Thanks again.

Regards,

Ayisha'

'Hi Ayisha,

I think either you are over reacting with your questions or your are naive which is fine. The strained political relationship between the two countries is the reason for this.

Regards

VBA

Vivek B Agrawal

Producer

Phantom - Head of Operations / Head of Production'

Pardon? Nu was het klaar! Ik hield het niet meer. Ik wilde dit niet accepteren. Ik weigerde dit te accepteren. Dit is toch gewoon PURE EN SUPER VERSE, NET ZOALS DE OCHTENDMELK VAN EEN HEILIGE KOE, RACISME? Nee. Nu wacht ik geen twee dagen. Ik stuur nu wat er nu is. Want dit is wat er **echt** is. Ik stap in de schoenen van Jinnah, maar helaas niet zo vurig als Jinnah maar eerder als Ali, en ik zeg tegen de Hindoes en de Britten waar meneer Vivek nu voor staat, waar het op staat:

'Dear Vivek,

Don't use such language with me. I am talking with respect and do show me some respect too. I think u are closing all doors for me, and talking so disrespectful because I am Pakistani. Do u know what that makes you? Let me write it down for you: A RACIST.

Is this too naive to say? Is it naive that India is banning Pakistani TALENT, which means they are banning me! Just because I am Pakistani? Do u know that you are closing all doors for me because I am Pakistani? Do you know that my roots are deciding what my talent is? Do you even know how that feels?

No. U don't. And if you do not then please do not talk about over reacting. You don't even know! Because, if u would know u would never ever dared to say that I am over reacting.

Now that's what I call: being naive. U are mister Vivek.

Thanks for those responses. This will hit the newspapers. Thank you very very much!

Regards,

Ayisha Siddiqi a proud Pakistani'

En ik voelde mij TROTS! En dat voel ik mij nog steeds. Want: wat deze man doet en wat India doet mag niet! En nee, lief reageren, aardig zijn, genuanceerd zijn met mensen die zelf geen nuance kennen werkt niet. 'Het is toch al afgelopen.' Dacht ik bij mijzelf. 'Ik maak toch geen schijn van kans. Ik heb niks te verliezen. Dus trek ik mijn bek open. Super brutaal en zeg waar het op staat. Daar heb ik recht op. Ik ben niet bang. Ik ben een sterke vrouw. En niemand mag de macht over mij hebben. Vooral geen Hindoestaan! Laat ze maar hun eigen stront opeten!' En ooh wat voel ik mij trots! We should do more of this! Maar goed... Dit is het dus duidelijk niet geworden. Dus... 'Wat ga ik nu doen?' Vroeg ik mijzelf af. Ik wist het niet zo goed. Ik zat toch niet zo lekker in mijn vel. Ik was al op.

En nu voelde ik mij alleen nog maar kutter. Ik moest veel huilen. Alsof al mijn dromen al niet kapot waren en dan moest deze schop er nog achteraan komen. De geschiedenis achtervolgt mij. Alsof er al niet genoeg ellende op de wereld is. Dus ik ging weer in bed liggen. En wandelen. En ik keek naar de sterren. En zag de grootste ster. Nu glimlachte hij niet. We keken gewoon naar elkaar. Gewoon kijken. De situatie was kill en kaal. Kaal keek ik naar de ster en communiceerde kaal met mijn ogen: 'Ik denk dat ik nooit bij je kan komen. Het is voorbij.' De volgende ochtend open ik mijn emails. Dat doe ik elke ochtend. Ik verwijder de onnodige emails en lees wat nodig. Ik zie een mail. Van een onbekende naam: '*Poetic Disaster Club*.' Ik ken dat niet. Maar toch bonkt mijn hart. Mijn lichaam vertelt mij iets dacht ik. Er is iets dacht ik. *Kuch Kuch hota hai* vertelt mijn lichaam. Ik open de mail. Ik lees dat ik auditie mag komen doen bij het *Noord Nederlands Toneel en Club Guy and Roni*. Dat ligt in Groningen! 'Ik kan naar Groningen. Ik kan terug naar huis! Ik ga naar Groningen!!!! Terug naar huis!! Oké. Wacht. Bereid je goed voor. Want dit moet je halen. Dit ga je halen!' Zegt de power me.

Auditie NNT:²⁸ Vol enthousiasme vertel ik over mijn Bollywood droom. De regisseurs die daar aanwezig zijn moeten lachen. Een van de regisseurs zegt met een glimlach: 'Wij willen al heel lang een Bollywood voorstelling maken.' Ik kijk hem met grote wonderbaarlijke ogen aan en denk: 'Alle stukjes vallen altijd samen.' Ik kijk omhoog en de ster staat op z'n hoogst. Hij straalt als nooit tevoren en ik zeg: 'Bollywood! Ik kom eraan!'

Alles komt altijd goed. Anders is het het einde niet.

Heb ik grip?

Ik mag niet in die films spelen, omdat mijn ouders Pakistaans zijn. Conclusie: Ja, ik begrijp het wel. Ik snap dat de situatie ingewikkeld is omdat iedereen elk moment een ander personage draagt en ieder uit eigen belang: Zoals een Jinnah, beschermend, als een bitch die ijskoud is of als een vrijheidsstrijder. Ook Gandhi als vrijheidsstrijder en niet los willen kunnen laten. En een Brit, die ook graag wilde houden wat van hen was, waarvan zij dachten dat het van hen was! Maar er zijn gewoon andere mensen die de baas over van alles en nog wat zijn. Zoals meneer Radcliffe was en meneer de producer die de lijn voor mij trokken. Waarom dit zo belangrijk voor mij is als actrice? Op deze manier heb ik betere inzichten in mensen gekregen. Door deze vergelijkingen had ik er nooit achter kunnen komen dat ook ik een Brit, een Gandhi en zelfs ook een Ali in mij heb. Ook trek ik lijnen, ook duidelijk kan ik bepaalde dingen niet loslaten, ook ik ruk mij los van situaties, ook ik kom voor mij zelf op, ook ik bescherm mij, ook ik heb alle personages in mijzelf. Ook ik kan deze inzetten in mijn

---

²⁸ Noord Nederlands Toneel.

spel. En door dit alles met elkaar te vergelijken heb ik wat grip gekregen op mijn Bollywood frustraties. Niet helemaal, maar ik begrijp het wel beter.

Dus ik mag niet in die Bollywood films spelen...

Dus ik mag niet in die Bollywood films spelen? Is goed! Dan maak ik ze zelf wel - net zoals Jinnah.

Een stuk uit het boek: *'De vrijheid of de dood.'* Patrick French

'Om vier uur arriveerde een trein. Er zaten ongeveer 100 mensen in, voornamelijk Pakistanen die in New Delhi (India) waren geweest voor een cricketmatch. Iedereen stapte in en even later waren we in de strook niemandsland tussen de twee grenzen. Daarnaast galoppeerde een Indiase ruiter van het Grensbewakingskorps met een revolver in de hand. Iedereen in de wagon was stil. De trein stopte midden tussen een paar tarwevelden, en ik vroeg mij af welke natie de oogst mocht binnenhalen. Na een tijdje kwam de trein weer op gang en hield toen halt. Kort daarop werden we omringd door figuren in blauw die een ander soort uniform droegen. We waren ver van de bewoonde wereld, maar we waren in Pakistan. Nadat we de opdracht hadden gekregen om uit de trein te stappen, kregen we van een dikke politieagent met een snor te horen dat de mannen zich moesten opstellen voor de drie tafels en de vrouwen in een andere rij. Terwijl we stonden, zag ik een glimlachende man met gescheurde kleren en piekerig zwart haar voorbij waggelen langs de trein. Hij leek geestelijk gestoord. Ik verloor hem uit het oog, maar een paar minuten later zag ik hoe hij door een douane-ambte een koestal werd ingeduwd. Toen hij zich verzette, kreeg hij een harde trap en zakte hij hulpeloos en mompelend in zichzelf neer in het smerige, natte stro op de vloer. Hij stond schreeuwend en lachen weer op, en dat herhaalde zich daarna nog een paar keer. Toen we weer in de trein stapten, hield ik de dikke politieagent staande en vroeg wat er aan de hand was met de man. Hij snapte eerst niet over wie ik het had, maar toen het hem begon te dagen, barstte hij uit in lachen. Het was gewoon een gek, zei hij, een idioot. Hij reisde heen en weer vanuit Amritsar zonder papieren. Wat was hij? Hij was niemendal, gewoon een idioot, een Bengaalse Hindoe die in de Punjab was beland en nu regelmatig op en neer pendelde tussen de twee grenzen. 'Wij zetten hem op de trein naar India. De Indiërs sturen hem terug. Zo is het.' De politieman liep geamuseerd en met zwierige pas terug. De man is zo van streek dat hij in een boom klimt en iedereen uitgebreid en non stop toespreekt over de kwestie Pakistan versus Hindoestan. Toen hij van de bewakers bevel kreeg om naar beneden te komen, klom hij nog een stukje hoger; toen ze met geweld dreigden, zei hij: 'Ik wil noch in Pakistan noch in Hindoestan wonen – ik wil wonen in een boom.' Hij mag er van de bewakers blijven, en de volgende morgen slaakt hij een schelle kreet en valt op de grond. Achter een draadhek rechts van hem bevond zich Hindoestan, en achter een draadhek links van hem bevond zich Pakistan. In het midden, in een strook land zonder land zonder naam, lag hij.'

Een brief van Alizay Jaffer gevonden op Facebook een Pakistaanse schrijfster.

It's strange, this affinity with India. I find myself getting increasingly upset at the abuse and hatred tossed from one border to another, with little rationale apart from the 69 year old chips on our shoulders. These chips have, over time, turned into boulders, and who doesn't crumble under the weight of those?

It's very strange, this affinity with India. When Amitabh Bachchan is in the hospital, we pray for his good health; when Ranbir Kapoor's film is a hit, we're prouder than Neetu and Rishi; we never deny that no one brings romance to life like the voices of Kishore and Rafi; they are in unanimous agreement that their local music scene is not a patch on ours; if we happen to interact abroad, they're the only *pardesis* we include in the 'desi' category; their monuments carry our history; our language carries their roots.

It's far too strange, this affinity with India. Like siblings, we retaliate to each other's provocations. Ultimately, we both share the label of being impulsive and emotional in our responses to one another – 'Look at what you're doing in Kashmir' 'Hah, look at what you're doing in Balochistan'; 'You attacked us first in Uri' 'Have you forgotten about Kargil?'; 'You started it!' 'No! You started it!'

Like orphaned trust fund babies, we feel entitled yet have no idea how to cope. They neither acknowledge nor respond to Muslims being massacred for eating beef in Gujrat, for instance, and we? We turn a blind eye to Christians and Hindus being physically assaulted for eating before Iftar in Ramzan. They're destroying Kashmir, we say, Kashmiris have a right to be independent (or choose us, of course), but we forget how we throttled Bangladesh – why should a Bengali speaking majority not accept Urdu as its national language? We never speak about that, do we? Too soon, perhaps.

When I think about some of my best days and nights in the last ten years, more than 50% of them were spent with my brothers and sisters from across the border; sharing a meal, listening to music, discussing politics, or anything but; laughing, dancing, singing; but most importantly, completely aware yet in vehement passive rebellion against the lines that keep us apart.

Come to think of it now, it isn't strange at all, this affinity with India. Our proverbial Lord and Master, the gargantuan power that rules us, 'The West', is an absentee parent; one we're constantly trying to please but one who never really loved us anyway. If there is anyone for us, it's each other. What's strange is our reluctance to acknowledge this.

What's strange is the burden we carry of decisions made in our pasts, based on an entirely different socio-political context, when a common, exploitative antagonist made sure we saw each other as the aggressor, and boy, did we fall for it. What's strange is our prolonged blindness to the immense opportunities that lie before us as a unit, and the vast desolation that lies before us as enemies.

The strangest thing about our relationship, in fact, is our propensity to change roles. To the world, most of the time, we are siblings; constantly at loggerheads, trying to get into daddy's good books so that he may buy us a toy, or take us for a drive, or better yet, increase our allowance. Other times, we are like a divorced couple, sharing space, constantly bickering over who lost out in the

settlement, unable to finally come to terms with the fact that we are no longer together. It seems the scars of our separation are still so ripe, so painful, that they can't accept that we left, and we can't accept that they let us leave. In an event like this, we only find solace in making sure the other is just as hurt as we are, so we put in our all our resources, our best efforts, to do exactly that.

I read today that India claimed they carried out a surgical attack in Uri. Ridiculous. I immediately read several, equally ridiculous Pakistani reactions; some hitting below the belt, others claiming that one shouldn't expect more from mass murdering politicians, like the ones we have across the border. Somehow, suddenly, we are all too forgiving of our own 'glorious' politicians. It's strange how quick we are to forget how much trouble governance is in, on both sides, when we jump up to point fingers.

I'm sure this news will leave me in a month's time. What hasn't left me is the news about a Pakistani Head of State's arrival in Delhi for a test match, ultimately averting the threat of war; or an Indian politician putting his hand forward to greet his Pakistani counterpart, to curb tensions; or that time when Ganguly acknowledged that there's no one greater than Wasim; or when Shoaib Malik married Sania Mirza; or that image of the guards in the most beautiful fraternal embrace I have ever seen, on Holi at Wagah Border. I suppose it's because some of us look for peace, we hanker for it, while others, they look for war.

I suppose what I'm trying to say is, in 20 years' time, Uri will be just another event in the text books. It will be labeled as yet another period in our collective histories when our 'cold war' with India almost turned into 'hot war'. It will be just another opportunity for me to pick on my Indian friends or vice versa. It will be just another event our older uncles will discuss when they try to feel better about Pakistan's failures and convince themselves that partition was the best thing that could've happened for us and that, without India, 'we're better off'.

What will never be 'just another event' is one we never address. The fact that we are now divorced; the fact that our separation is painful for both of us; the fact that where there is now hate, there was once unity and a common pride; the fact that we allowed an external power to come in and manipulate us, and we fell prey; the fact that no one will know us like we know each other, because after all, we were once but one.

It is comforting somehow, that when I messaged one of my closest friends across the border, expressing concern over the destructive megalomaniac tendencies of our governments, he responded and said, 'It doesn't matter what they do, you know I will always love you'. It is comforting somehow, that in 20 years' time, if you look away from the textbooks, and turn to your ancient scriptures or your holy books, it won't take you long to see that since time immemorial, there is only one message they are trying to convey, only one message we should be paying attention to; and that message is Love.

Love.

Literatuur lijst

- Altaf. D (2014) *India-Pakistan peace process: A study during Pervez Musharraf's period*.
Saarbrücken: Lambert Academic Publishing
- Chopra D. (2011). *Mohammed, de laatste profeet*. (S. Castermans-Nelleke vert.).
Utrecht: Ten Have. (Oorspronkelijke uitgave 2010)
- French P. (2013). *De vrijheid of de dood*. (J. Braks vert.). Amsterdam: Atlas contact.
(Oorspronkelijke uitgave 1997)
- Khan. Y. (2007) *The great Partition. The making of India and Pakistan*.
London: Yale university press.
- Minhaj, H. (Producer), & Storer C. (Director). (2017). Hasan Minhaj: *Homecoming King*
[Standup] Winchester: Netflix
- Pollack, R. (Producer), & Pollack, R. (Director). (2013). *India Pakistan partition*
documentary
[youtube]. Birmingham: BBC
- Safi. M (2016) *Indian films banned, Pakistani actors ejected - how the Kashmir crisis is*
hitting Bollywood. Retrieved Oktober 9, 2016 from
<https://www.theguardian.com/world/2016/oct/09/indian-films-banned-pakistani-actors-ejected-how-the-kashmir-crisis-is-hitting-bollywood>
- Shoard C. (2016) *Indian film producers ban Pakistani actors 'for ever' over Kashmir crisis*.
Retrieved September 30, 2016 from
<https://www.theguardian.com/film/2016/oct/23/bollywood-film-set-to-open-in-india-after-pakistani-actor-ban>
- Singh K. (2017). *De trein naar Pakistan*. (A. Blommesteijn vert.). Amsterdam: Hollands diep.
(Oorspronkelijke uitgave: 1956)
- Presse A.F. (2016) *Bollywood film set to open in India after Pakistani actor ban*. Retrieved
Oktober 23, 2016 from
<https://www.theguardian.com/film/2016/oct/23/bollywood-film-set-to-open-in-india-after-pakistani-actor-ban>